«Зялёная» будучыня

Перспектыўнымі сферамі дзейнасці стануць энергетыка і арганічная гаспадарка

Такое меркаванне выказаў старшыня Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі Міхаіл ОРДА падчас II Міжнароднага форуму «Прафсаюзы і «зялёныя» працоўныя месцы», які праходзіў у Мінску. Удзельнікамі мерапрыемства сталі дэлегаты з 38 краін.

— Апошнія 150 гадоў сусветная эканоміка развівалася за кошт бескантрольнага спажывання прыродных рэсурсаў, і мы сёння бачым, што яны вычэрпваюцца. Гэта прыводзіць да змен у клімаце, зніжэння сацыяльна-эканамічнай абароненасці мільёнаў людзей. Некаторыя галіны на мяжы знікнення — рыбалоўства, лесанарыхтоўка, перапрацоўка рэсурсаў. Будучыня за зялёнай эканомікай, якая скіравана на эфектыўнае выкарыстанне прыродных багацця. Яна дае магчымасці для стварэння новых працоўных месцаў у энергетыцы, сельскай гаспадарцы, машынабудаванні, — заўважыў Міхаіл Орда.

Сённяшнія змены адзначаюць, што многім работнікам давядзецца перакваліфікавацца. «Мы павінны забяспечыць лёгкі пераход у новыя сферы эканомікі, — кажа старшыня ФПБ. — І практыка паказвае, што гэта магчыма. Адзін з прыкладаў — Кітай, дзе за кароткі перыяд з галіны лесанарыхтоўкі было вызвалена больш за мільён чалавек. Большасць з іх удалося пераканаўчыць, уладкаваць на падобныя спецыяльнасці».

Намеснік міністра працы і сацабароны Ігар СТАРАВОЙТАЎ заўважыў, што «зялёныя» працоўныя месцы павінны характарызавацца не толькі экалагічнай бяспекай, але і прадукцыйнай занятасцю, адэкватнай аплатай, гарантыяй захавання рэжыму працоўнага часу і належнай сацыяльнай абаронай.

На форуме абмяркоўвалася таксама праблема вытворчага траўматызму. Па звестках Міжнароднай арганізацыі працы, штогод з-за неналежных умоў на рабоце ў свеце гіне больш за два мільёны чалавек. У нашай краіне ў вырашэнні гэтай праблемы ўдалося дасягнуць станоўчага выніку.

Наталля ЛУБНЕЎСКАЯ.

Згадаем Мараваркую роту

21—22 красавіка ў 5-й асобнай брыгадзе спецыяльнага прызначэння адбудзецца адкрыты турнір па баявым панкратыёне. Гэта грамадзянская версія ваенна-прыкладнога адзінаборства — армейскага рукапашнага бою. Прыняць удзел у ім могуць дзеці і юнакі дапрызыўнага ўзросту. Турнір прысвечаны Дню памяці Мараваркай роты.

Дарэчы, 20 красавіка 1985 года 1-я рота 500-га асобнага спецыяльнага атрада спецыяльнага прызначэння рушыла з афганскага Асадабада да паромнай пераправы цераз раку Кунар, атрымаўшы заданне прачасаць кішлак Сангам, які знаходзіўся ў Мараваркай цясніне. Разведчыкаў акружылі маджахеды. З 85 байцоў пад шквальным агнём загінуў 31. Сямёра, не жадаючы здавацца ў палон, падарвалі сябе штурмавой гранатай. Падмога здолела прарвацца праз міны толькі ў другой палове дня 21 красавіка.

Валяр'ян ШКЛЕННІК.

ЯК НЕ «ЗГАРЭЦЬ» НА РАБОЦЕ...

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

— І як знайсці сваё прызванне?

— Трэба спрабаваць. А ці шмат людзей да 20-гадовага ўзросту маюць вопыт работы? Калі б малады чалавек папрактыкаваўся ў розных сферах, ён тады з большай доляй імавернасці змог бы сказаць, што яму падыходзіць.

Зрабіць выбар складана яшчэ і таму, што мы жывём у час, калі рынак працы хутка змяняецца і ўсачыць за усім складана. З'яўляецца шмат прафесій, якіх 10—15 гадоў таму яшчэ не было. Многія спецыяльнасці знікнуць. Тая ж прафесія бухгалтара — падлічыць можа і праграма. Ці перакладчыка — думаю, праз нейкі час штучны інтэлект навучыцца якасна перакладаць анлайн усё, што нам кажа іншы чалавек.

— Як тады быць тым, хто цяпер працуе бухгалтарам, перакладчыкам?

— Панікаваць дакладна не варта: невядома, за які перыяд часу гэтыя змены адбудуцца — напэўна, не так хутка. Але ў перспектыве давядзецца перакваліфікавацца. Мы прывыклі да стандартнага шляху: вучыцца чатыры-пяць гадоў ва ўніверсітэце і толькі потым шукаць работу. Але можна ж увайсці ў прафесію нашмат хутчэй. Засталіся лічаныя спецыяльнасці, дзе неабходна профільная вышэйшая адукацыя — урач напрыклад. У большасці выпадкаў дастаткова скончыць курсы. Узрост тут не перашкода. Ведаю, што ідуць перавучвацца — напрыклад, у IT — і ў 40 гадоў.

Добры стымул — скарачэнне працоўнага дня

— Работа павінна прыносіць задавальненне?

— Праца ўзнікла як вымушаная неабходнасць. Але чалавек можа рабіць тое, што яму больш падабаецца. У нас шмат творчага патэнцыялу — творчасцю людзі з задавальненнем займаліся б. Эксперыменты з безумоўным даходам паказваюць, што апаскі наконт таго, што дай людзям грошы — ніхто не будзе працаваць, дарэмныя. Многія проста змянілі б сферу дзейнасці.

— Работнікі інтэлектуальнай працы часта схільныя да эмацыянальнага выгарання. Чаму так здараецца, што прафесія, пра якую калісьці марыў, з гадамі становіцца нецікавай?

— Эмацыянальнае выгаранне часцей за ўсё адбываецца, калі ўзнагарода не адпавядае патрачаным высілкам. Для людзей, якія заняты інтэлектуальнай працай, сістэма работы ад званка да званка, як на канвееры, дрэнна падыходзіць. Нездарма ж спробы ўвесці чатырохдзённы працоўны тыдзень маюць поспех. На мой погляд, недастаткова выкарыстоўваецца сістэма матывацыі. Усё ўпіраецца толькі ў грошы, але гэта вялікая памылка. Спробы плаціць усё больш не прыводзяць да жаданага эфекту. А вось скарачэнне працоўнага дня, плаваючы графік, дыстанцыйная работа, дадатковы свабодны дзень у тыдні могуць стымуляваць. Бо адна з прычын эмацыянальнага выгарання — тое, што людзі недастаткова адпачываюць.

— Чаму грошы — не найлепшы стымул?

— Яны маюць абмежаванне. У кожнага з нас ёсць свой узровень камфорту, і калі мы дасягаем яго, грошы перастаюць матываваць. Узяць нашу запаветную лічбу «па пяцьсот» — хутчэй за ўсё, многія на ёй спыніліся б, такога заробку было б дастаткова.

— Навукоўцы раяць мяняць месца работы кожныя тры-пяць гадоў, каб пазбегнуць застою. Вы з гэтым згодны?

— Так. Мала арганізацыі думаюць пра ваша развіццё — гэта ваш клопат. Таму можа так скласціся, што, прапрацаваўшы пэўны час, вы дасягнулі пэўнага ўзроўню — і на гэтым усё, няма зрухаў. Але развіццё павінна быць — або вертыкальнае (угору па кар'ернай лесвіцы), або гарызантальнае (напрыклад, асваенне сумежнай спецыяльнасці). Клопат аб прафесійным росце супрацоўнікаў уласцівы японскім кампаніям. IT-галіна таксама пераймае гэта. Там ёсць рэсурсныя менеджары, чые задачы — выкарыстаць па максімуме патэнцыял работнікаў.

— Быць працаголікам — гэта добра?

— Тут ужо ў этымалогіі слова ёсць падказка. Працагалізм, як і любая залежнасць, — гэта дрэнна. Атрымліваецца, адзіная сфера жыцця, дзе чалавек спрабуе сябе рэалізаваць, — гэта прафесійная. Усе свае сілы ён аддае ёй. Гэтак жа, як алкаголік адчувае дыскамфорт, калі не ўжывае, так і працаголік не можа без работы. Але не думаю, што для нашых шырот падобная праблема актуальная. Для Японіі, Паўднёвай Карэі — так. У апошняй, каб змагацца з працаголікамі, у офісах па вечарах нават пачалі адключаць электрычнасць.

У беларусаў праблема, хутчэй, у няўменні пераключацца. Некаторыя людзі шмат часу праводзяць на працы, вельмі перажываюць з-за яе. Але немагчыма перарабіць усю работу — яна будзе заўсёды. Ёсць добрая дыягностыка, каб праверыць, ці не зацыклены вы на прафесійных абавязках: спытайце сябе, як вы правялі тыдзень. Ці ёсць аб чым расказаць? Многія гоняцца за шчасцем, быццам яго можна раз дасягнуць і зафіксаваць назаўсёды. Але гэта «пабочны эфект» ад таго, як вы арганізавалі сваё жыццё. Каб адчуваць сябе шчаслівым, трэба знаходзіць час не толькі на работу, але і на асабістыя адносіны (рамантычныя, сяброўскія), хобі, паўнавартасны адпачынак, фізічныя нагрузкі.

Ідэальнага кіраўніка не існуе

— Як папрасіць павышэнне, каб яго атрымаць?

— А мяркуецца, што кожны, хто просіць, павінен яго атрымліваць? Аднаго жадання мала. Каб стаць начальнікам, не заўсёды дастаткова быць прафесіяналам. Патрэбны іншыя навыкі — кіраванне, арганізацыі, камунікацыі. Чалавек можа быць добрым спецыялістам, але ён з людзьмі не ладзіць, як яго кіраўніком паставіць? Толькі за выслугу гадоў?

Лідарскія якасці можна развіць. А ў кагосьці гэтыя задаткі ёсць ад прыроды. Такія людзі часцей дабіваюцца павышэння, бо прывыклі быць лідарамі. Яны і ў школе праяўлялі актыўнасць, і ва ўніверсітэце.

— На гутарках кандыдатаў часта пытаюць: «Кім вы бачыце сябе праз пяць гадоў?». А калі не ведаеш адказу?

— Тады чалавек не вельмі разумее, куды яму рухацца. Я назіраю пастаянна прыкладна адну і тую ж карціну: маладыя людзі, скончыўшы ВНУ, перастаюць развівацца і навучацца. Вазьміце 27-гадовых і спытайце, якую кніжку па сваёй прафесіі яны прачыталі ў гэтым годзе. І я ўпэўнены, што многія не адкажуць. Важна самаадукоўвацца. Інтэрнэт існуе не толькі для коцікаў — там столькі інфармацыі, даступныя лекцыі і курсы найлепшых замежных універсітэтаў.

— Пры якім кіраўніку камфортна працаваць?

— Ні пры якім. Не бывае ідэальных кіраўнікоў. Гэта міф, заснаваны на ідэальным вобразе бацькоў. Усе мараць аб такім начальніку, як мама: ты робіш тое, што хочаш, а ён усё даруе. Мне прасцей дзяліць кіраўнікоў на адэкватных і не. Адэкватны — гэта здольны да дыялогу. А з тымі, хто не ўмее чуць, складана працаваць. Увогуле, хочаце ідэальнае начальства — самі станавіцеся прадпрымальнікам.

— Лагічна. Але нямногія рашаюцца пачаць свой бізнес. Чаму?

— Справа ў менталітэце. Гэта іншая філасофія. Прадпрымальнік — той чалавек, які цалкам бярэ адказнасць за сваё жыццё. Ён разумее, што ўвесь дабрабыт залежыць толькі ад яго. А наёмны супрацоўнік пагаджаецца з тым, што ён не гаспадар свайго лёсу, яму зручна перакласці частку адказнасці на плечы работадаўцы.

— Што вылучае паспяховага чалавека?

— Нам прасцей за ўсё вымяраць дасягненні ў грашах, але гэта няправільна. Тады паспяховымі людзьмі павінны лічыцца наркабароны, а не навукоўцы, якія патрацілі дзесяць гадоў, каб зрабіць важнае адкрыццё. Поспех вымяраецца грамадскім прызнаннем. Таму маладыя людзі так ахвочыя да лайкаў.

Наталля ЛУБНЕЎСКАЯ.

Мова закона

Наколькі забяспечана роўнасць заканадаўства па-руску і па-беларуску?

Двухмоўе — гэта звыклая для сучасных пакаленняў беларусаў рэальнасць, у якой наша краіна знаходзіцца яшчэ з савецкіх часоў. Сітуацыя не ўнікальная, бо ў дзясятках іншых рэспублік па ўсім свеце афіцыйна замацавана больш чым адна дзяржаўная мова. Аднак галоўнае пытанне, якое ўзнікае, — наколькі ў прынцыпе магчыма абсалютная роўнасць моў не толькі ў побытавай сферы, але і, напрыклад, у прававой? Пра тое, якія праблемы існуюць у айчынным заканадаўстве на беларускай мове і як іх варта вырашаць, ішла гутарка падчас круглага стала, арганізаванага ў Палаце прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі.

Фота Бел ТА.

Ігар МАРЗАЛЮК, старшыня Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па адукацыі, культуры і навуцы, лічыць, што самая вялікая праблема — у тым, як забяспечыць роўнасць функцыянавання абедзвюх дзяржаўных моў. Руская і беларуская маюць аднолькавы прававы статус, таму чыноўнікі, лічыць парламентарый, могуць выкарыстоўваць любую з іх. Унясенне праектаў законаў у Палату прадстаўнікоў, іх разгляд і прыняцце могуць ажыццяўляцца таксама на любой з моў. Па словах дэпутата, мову падрыхтоўкі і ўнясення законапраектаў вызначае суб'ект права заканадаўчай ініцыятывы. Таму ніжняя палата парламента разглядае праект закона на той мове, на якой ён унесены.

Старшыня Пастаяннай камісіі прапанаваў некалькі варыянтаў, як аптымальна можна выкарыстоўваць абедзве дзяржаўныя мовы, зыходзячы з замежнага вопыту. Па-першае, гэта можа быць унясенне, падрыхтоўка і прыняцце праектаў нарматыўных прававых актаў адначасова на дзвюх дзяржаўных мовах. Па-другое, прыняцце нарматыўнага прававога акта на адной дзяржаўнай мове з яго наступным афіцыйным перакладам і апублікаваннем на дзвюх мовах. «Абодва варыянты могуць быць рэалізаваны, але які з іх больш прадукцыйны і найменш затратны, — трэба высветліць. Тут у мяне няма адназначнага адказу. У любым выпадку прыняцце і апублікаванне нарматыўных прававых актаў на дзвюх дзяржаўных мовах будзе патрабаваць выдзялення адпаведных бюджэтных сродкаў, што можа адбыцца пры ўмове папярэдняга ўзгаднення пытання з кіраўніком дзяржавы», — адзначыў дэпутат.

«Калі наспеў час прымаць законы на рускай і беларускай мовах — калі ласка. Няма ніякіх перашкод. Рыхтуйце праекты законаў і іншых нарматыўных актаў на абедзвюх мовах», — выказаўся **Рыгор ВАСІЛЕВІЧ, член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, загадчык кафедры канстытуцыйнага права БДУ.** На яго думку, тут больш пытанняў у менталітэце, у звыклых падыходах, чым у хібах у заканадаўстве. Напрыклад, першымі крокамі, каб забяспечыць выкарыстанне абедзвюх дзяржаўных моў, могуць стаць правядзенне адной сесіі парламента на беларускай мове, другой — на рускай. І тады няхай усе законапраекты паступаюць на адпаведнай мове. «Калі атрымаецца адразу на дзвюх мовах — калі ласка», — кажа член-карэспандэнт.

«Я лічу, што прававых перашкод ніякіх няма. Трэба пачынаць з таго, што дзяржаўныя служачыя павінны выконваць тыя патрабаванні, якія ёсць у законе аб дзяржаўнай службе, — валодаць дзяржаўнымі мовамі Рэспублікі Беларусь. І рускай, і беларускай», — падкрэсліў вучоны. Акрамя таго, ён прапанаваў здаваць экзамен на веданне рускай і беларускай моў усім, хто збіраецца стаць дзяржаўным служачым. Пры атрыманні грамадзянства, лічыць навуковец, таксама было б няблага здаваць спрошчаны, але ўсё ж такі экзамен на веданне дзяржаўных моў.

На думку **Алены ФІЛІМОНАВАЙ, начальніка галоўнага ўпраўлення нарматворчай дзейнасці ў сферы дзяржаўнага будаўніцтва Міністэрства юстыцыі Беларусі,** прамых перашкод у выкарыстанні і рускай, і беларускай моў у заканадаўчай сферы няма. «Але нешта ўсё роўна не дае тым суб'ектам, якія ўносяць законапраекты, ужываць беларускую мову больш часта», — кажа яна. Па словах Алены Філімонавай, з пункту гледжання літары закона ёсць магчымыя варыянты, як надалей развіваць выкарыстанне абедзвюх моў у прававой сферы: ці паспрыяць больш частаму ўжыванню беларускай мовы, ці пакінуць на тым узроўні, што ёсць зараз. «Перашкод няма — пытанне ў практыцы», — адзначае начальнік упраўлення мінюста.

Мікалай САВАНОВІЧ, намеснік начальніка ўпраўлення канстытуцыйнага права і міжнароднага права, начальнік аддзела канстытуцыйнага права Нацыянальнага цэнтра заканадаўства і прававых даследаванняў, кандыдат юрыдычных навук, лічыць, што на дадзены момант праблема заключаецца ў тым, што пакуль няма юрыдычнай працэдуры, па якой будуць параўноўваць тэксты рускай і беларускай версій законапраектаў, і паўстае пытанне, хто гэтым будзе займацца.

Па яго словах, для распрацоўшчыкаў законапраектаў вельмі складана будзе працаваць з імі на дзвюх мовах адначасова, асабліва калі яны буйныя па памерах і пастаянна змяняюцца. Да таго ж дакумент трапляе не да аднаго чалавека, а да шырокага кола зацікаўленых.

«Лічу, што трэба прымаць законапраект на адной з моў і рабіць яго пераклад перад другім чытаннем, — прапанаваў ён. — І тады два варыянты законапраектаў прымаюцца Палатай прадстаўнікоў. Гэта адзіны варыянт. Калі паглядзець на замежны вопыт, то ў краінах шматмоўных самым эфектыўным з'яўляецца менавіта такі. Напрыклад, у Ірландыі».

Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі (НЦПІ) можа забяспечыць прыняцце нарматыўных прававых актаў на абедзвюх мовах, лічыць **Наталля СУДЗІЛОЎСКАЯ, начальнік упраўлення рэдакцыйна-выдавецкіх работ НЦПІ.** Але тут узнікае адразу некалькі пытанняў. Напрыклад, дата афіцыйнага апублікавання, якая залежыць ад таго, калі закон уступае ў сілу. Атрымліваецца, версіі на дзвюх мовах павінны паступіць адначасова і ў адзін момант быць апублікаванымі. Гэта пацягне павелічэнне аб'ёмаў афіцыйнага апублікавання і можа паўплываць на яго тэрміны. Таксама пытанні ўзнікнуць і з рэгістрацыйным нумарам. Ёсць праблема і забяспечанасці аўтэнтычнасці перакладу законапраектаў.

Акадэмік Аляксандр ЛУКАШАНЕЦ, першы намеснік дырэктара Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, выказаўся па моўным пытанні перш за ўсё як грамадзянін. «Сапраўды ўзнікла патрэба ва ўнясенні ўдакладненняў у закон аб мовах», — лічыць ён. Зараз закон дапускае выкарыстанне ў заканадаўстве ці асобна кожнай мовы, ці дзвюх адначасова. На яго думку, варта адыходзіць ад першага і набліжацца да другога варыянта.

На думку мовазнаўца, кожны грамадзянін мае права карыстацца любой з дзвюх дзяржаўных моў і, адпаведна, атрымліваць інфармацыю на кожнай з ёй. У тым ліку і прававую. І дзяржава павінна забяспечыць яму такое права. Таму ўсе заканадаўчыя акты агульнадзяржаўнага значэння павінны быць даступныя і на рускай, і на беларускай мовах.

Вераніка ПУСТАВІТ

МОЙ ДОМ — МАЯ КРЭПАСЦЬ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Для вырашэння жыллёвага пытання пасля вайны ўзведзены Паўночны, Сельскагаспадарчы пасёлкі, забудовы ў раёне вуліц Багдановіча, Арлоўскай.

ЗНОСІЦЬ НЕЛЬГА БУДАВАЦЬ

Дзе паставіць коску, горадабудаўнікі вырашалі доўга. Згодна з генпланам 2010 года большасць сядзібнай забудовы сталіцы ішла пад бульдозер. Прайшоў год — планы змяніліся. Новае рашэнне Мінгарвыканкама зацвердзіла праект, па якім захоўвалася 60 % дамоў. У 2017 годзе прадставілі новую «Схему рэканструкцыі тэрыторый сядзібнай забудовы г. Мінска». Згодна з ёй зносіць плануюць толькі трэць дамоў.

Умоўна сядзібныя ўчасткі Мінска можна падзяліць на некалькі груп. У першай — дамы, якім лёсам (прынамсі, да 2030 года) наканавана быць на карце сталіцы. Другая і трэцяя часткі — дамы пад знос да 2020 і пасля гэтага года. У чацвёртую групу ўключаны пабудовы, якія перашкаджаюць уладкаванню вулічна-дарожнай сеткі.

Пад ліквідацыю пападаюць дамы ў раёне вуліц Аэрадромнай, Жукоўскага, некаторыя сядзібныя ўчасткі Сельгаспасёлка, Лошыцы, Пятроўшчыны, Сухарава і Карзюкоў, забудовы абапал праспекта Дзяржынскага, вуліцы Ціміразева.

«Рашэнні аб зносе маюць горадабудаўнічыя, сацыяльна-эканамічныя перадумовы. Раней будаўніцтва развівалася, нарошчваліся тэмпы, але цяпер гэтыя планы перагледжаны. Аб'ёмы будаўніцтва скараціліся амаль на трэць у параўнанні з ранейшымі прагнозамі. У сувязі з гэтым і тэрытарыяльныя патрэбы для будаўніцтва сталі зніжацца, што выклікала змяненне планаў па выкарыстанні сядзібнай забудовы», — каментуе **галоўны архітэктар праектаў УП «Мінскграда» Зоя ЗАБАРОЎСКАЯ.**

Вызваленыя тэрыторыі плануюць выкарыстаць не толькі для ўзвядзення шматпавярховых дамоў, але і для будаўніцтва трэцяй лініі метро, асваення гарадскіх магістраляў.

«Уздоўж магістраляў мы павінны размясціць плошчы прыкладання працы, абслугоўвання аб'ектаў, жыллё, месцы для гандлю, адпачынку. Гэта тэрыторыі насычаныя, важныя, яны добра абслугоўваюцца. Калі ў іх укладваецца столькі сродкаў, трэба іх эфектыўна выкарыстоўваць. Такія тэрыторыі з метро, магістральнымі вуліцамі называюцца зонамі гарадскога планіровачнага каркаса», — тлумачыць галоўны архітэктар.

З-за разнастайных планаў рэканструкцыі гаспадарам не рэкамендавалі пераўладкаванне і перабудову жылля. «У канцы мінулага года выйшаў Указ № 463. Згодна з ім грамадзяне маюць права рэканструяваць жылыя дамы, якія ім належаць, з павелічэннем іх плошчы, а таксама ўзводзіць гаспадарчыя пабудовы на тэрыторыі каля дома нават у тых выпадках, калі горадабудаўнічай дакументацыяй намечаны знос сядзібнай забудовы», — цытуе дакумент Зоя Забароўская.

А ШТО ЎЗАМЕН?

Правы ўладальнікаў дамоў абараняе Указ Прэзідэнта № 58. Згодна з ім жыхарам прызначаецца кампенсацыя за знесены дом.

Першы варыянт — ва ўласнасць прапануюць кватэру тыповых спажывецкіх якасцяў. Калі рынкавы кошт дадзенага жылля меншы за цану дома, які падлягае зносу, дадаткова выплачваецца грашовая кампенсацыя ў памерах розніцы. Агульная плошча новай кватэры павінна вызначацца з разліку не менш за 15 кв. м на чалавека, зарэгістраванага ў запланаваным пад знос доме.

Магчыма ўзяць кампенсацыю і грашыма. Яна будзе разлічвацца ў памеры рынкавага кошту, але не меншай за суму, неабходную для будаўніцтва раўнацэннага жылля. Выплацяць грошы не толькі за яго.

«Ацэньваюць не толькі нерухомасць, але і ўсё, што людзі ўклалі ў гэтую зямлю. Яны пасадзілі кусты, пладовыя дрэвы, зрабілі агароджу. Звычайна кажуць не чапаць дрэвы, яны будуць залічаны ў кошт», — адзначае Зоя Забароўская.

КАЛІ ХАТА НЕ З КРАЮ

Партрэт прыватнага сектара Мінска досыць разнастайны. З цаглянымі двухпавярховымі палацамі суседнічаюць напалову разбураныя, з аблезлай фарбай, маленькія драўляныя хаткі. Парадокс — некаторыя гаспадары толькі і чакаюць зносу, а хтосьці асабліва балюча ставіцца да гэтага пытання, укладваючы ўласную працу і сродкі ва ўладкаванне жылля. А гэты клопат досыць дорага абыходзіцца. Свой дом — раскоша не для ляніўых.

— Жыву ў прыватным доме ўжо больш за 30 гадоў. Памяняць яго на кватэру не згадзілася б. З пачаткам вясны клопатаў прыбаўляецца. Трэба высадзіць кветкі, прыбраць тэрыторыю, падфарбаваць плот. Маю свой невялікі агарод. Высаджваю агуркі, памідоры, салату. Такая ж гаспадарка ёсць і ў многіх суседзяў, — дзеліцца жыхарка Паўночнага пасёлка Наталля.

Яе падтрымлівае суседка Жанна: «Усе выгоды нам прыходзілася будаваць самастойна: ваду, каналізацыю, усталёўваць кацёл, бойлер. Жыць у прыватным доме складана — трэба яго самастойна рамантаваць, рабіць тратуарныя дарожкі, касіць траву, восенню падмятаць лісце, зімою — чысціць снег. Цэлы год сам працуеш, не чакаючы дапамогі ад камунальных службаў».

Клопат аб парадку на сядзібных участках — таксама задача спецыялістаў раённых ЖРЭА. Рэгулярна яны робяць абходы, выдаюць загады на ліквідацыю парушэнняў, сочаць за іх выкананнем.

На тэрыторыі каля сядзібнага дома ў сталіцы не дазваляецца разводзіць жывёл. Па ўласным жаданні гаспадар можа распрацаваць зямлю для пасадкі цыбулі ці салаты, але гэта ўжо пытанне экалагічнасці будучай агародніны.

ПАЛІТЫКА ДОМАЎЛАДАННЯ

Горад — сапраўдны жывы арганізм, які пастаянна развіваецца, прырастае новымі тэрыторыямі, жыхарамі. Яго жыццядзейнасць рэгулюецца генеральным планам, які мае паэтапную, ступеньчатую структуру праектавання. Ён досыць шырокі. Уключае пытанні транспарту, жылля, развіцця вытворчасці, інфраструктуры, ландшафту, экалогіі, эканомікі, абслугоўвання.

Пэўныя дакументы і праграмы адносна сядзібнай забудовы выпрацаваць складана. Работа з прыватным сектарам складаецца з дзейнасці многіх ведамстваў і службаў. Яны, у сваю чаргу, патрабуюць нарматываў у розных сферах — будаўніцтве, санітарыі, экалогіі, супрацьпажарнай бяспецы.

Асаблівасць сядзібнай забудовы сталіцы ў тым, што яна ўжо сфарміравалася. Сёння задача для горадабудаўнікоў і домаўладальнікаў — эфектыўна яе выкарыстоўваць, ствараючы неабходную інфраструктуру.

«Напрыклад, мала ў якіх раёнах сядзібных забудоў вытрымліваецца нарматыўная адлегласць да дзіцячага садка. Таму трэба вырашаць пытанні абслугоўвання прыватных дамоў: даступнасці гандлёвых аб'ектаў, транспарту», — тлумачыць Зоя Забароўская.

Трэба працаваць над стварэннем нормаў і правілаў для арганізацыі жыццядзейнасці ў сядзібных забудовах сталіцы ў плане ўтрымання дамоў, агароджвання, чысціні.

За аблічча іншых гарадоў краіны адказвае Беларускі дзяржаўны навукова-даследчы і праектны інстытут горадабудаўніцтва. Па словах галоўнага архітэктара, рашэнні гэтай установы адносна сядзібнай забудовы ў абласцях у асноўных прынцыпах суадносяцца з напрамкамі дзейнасці УП «Мінскграда». А менавіта: знос у цэнтральнай частцы горада, фарміраванне магістраляў.

«Чым ніжэйшы ўзровень значнасці горада, тым большы там працэнт сядзібнай забудовы дазволены», — дадае Зоя Забароўская.

Фота Ганны ЗАНКАВІЧ.

ЯК У СУСЕДЗЯЎ?

Трэнд многіх еўрапейскіх гарадоў — блакіраванае жыллё. Такі дом складаецца з некалькіх кватэр і дапаможных памяшканняў. Дамы маюць агульную сцяну, але ў кожнага — асобны ўваход і невялікі ўчастак зямлі. Але такія праекты беларусам не вельмі прыйшліся даспадобы.

«Блакіраваныя забудовы ёсць у Вялікай Сляпянцы, побач з вёскай Мядзведжына. Мы гаворым, што гэты тып забудовы больш тэрытарыяльна эканамічны, кампактны. Можна выкарыстаць розныя прыёмы блакіроўкі, размясціць па дзве, тры кватэры. Забудова можа ісці са зменшчэннем, блакіроўкай гаражоў. Але такое суседства не вельмі прывабнае для нашых грамадзян. Увогуле, у еўрапейскіх гарадах архітэктура больш падпарадкавана рацыянальнасці і функцыянальнасці», — адзначае Зоя Забароўская.

Па словах архітэктара, горад павінен мець разнастайнае аблічча. Адмаўляцца поўнасцю ад сядзібнай забудовы нельга. Калі прыватным сектарам правільна карыстацца і падтрымліваць у дастойным выглядзе, ён можа стаць упрыгажэннем сталіцы.

«Сядзібны дом — гэта камфорт для жыцця, асаблівы дух. А якія ў нас незвычайна цёплыя адносіны з суседзямі! Не чуем крыкаў чужых дзяцей за сцяной, а лесвічную пляцоўку ніхто не застаўляе веласіпедамі. Якая асалода летам частаваць сяброў агуркамі, што вырасліна сваім участку, а ўвосень, збіраючыся на работу, сарваць яблык з дрэва, якое расце за варотамі!» — расказвае Наталля з Паўночнага пасёлка.

Пачуўшы гэта, крыху зайздросціш і разумееш, чаму гаспадары не згаджаюцца мяняць такі лад жыцця на «шматпавярховыя» квадратныя метры.

Марыя ДАДАЛКА.